

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА
ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ
В ЦИФРОВУ ЕПОХУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 2

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 2. – 684 с.
ISBN 978-617-8763-16-9**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-16-9

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Шамота Олександр Володимирович

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОДНОСТАТЕВИХ ПАРТНЕРСТВ В УКРАЇНІ:
ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ. 118

Боярчук Михайло Вікторович

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ ПРО СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ. 121

Вовчок Руслан Володимирович

ЗАХИСТ ПРАВ ЗАМОВНИКА ТА ВИКОНАВЦЯ У ДОГОВОРАХ ПРО НАДАННЯ
ІТ-ПОСЛУГ. 126

Гнатенко Сергій Сергійович

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ
ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ. 129

Гнатюк Дмитро Володимирович

ДОГОВІР ДАРУВАННЯ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ. 134

Коваленко Сергій Олегович

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ. 138

Новиченко Михайло Юрійович

ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ ЯК КАТЕГОРІЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА: ОНТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ. 143

Романовський Денис Сергійович

ВПЛИВ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ НА МАЙНОВІ ПРАВА ЛЮДЕЙ
ПОХИЛОГО ВІКУ. 145

Стрілець Михайло Ігорович

СПОСОБИ ТА МЕХАНІЗМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СТОРІН В УМОВАХ ІНТЕРНЕТ-
СЕРЕДОВИЩА: ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР. 148

Тітова Аліна Олексіївна

КОНЦЕПЦІЯ БАГАТОРІВНЕВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА МАНІПУЛЯЦІЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В
ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ. 150

Шипков Єгор Олексійович

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ. 154

Якушев Станіслав Ігорович

КОМПЕНСАЦІЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (НА
ПРАКТИЦІ СУДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ). 156

СЕКЦІЯ 14. ЦИВІЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Голубева Неллі Юрїївна

РОЗПОДІЛ СУДОВИХ ВИТРАТ МІЖ СТОРОНАМИ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ США. 160

Андронов Ігор Володимирович

ФОРМУЛЮВАННЯ ПОЗОВНИХ ВИМОГ ТА ЇХ ОЦІНКА СУДОМ. 163

Волкова Наталія Василівна

ОСОБЛИВОСТІ УЧАСТІ ЗАКОННИХ ПРЕДСТАВНИКІВ У ЗАХИСТІ ПРАВ МАЛОЛІТНІХ ТА
НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ. 165

Бут Ілля Олександрович

ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО ВІДПОВІДАЧА У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ
ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ. 169

Дрогозюк Крістіна Борисівна

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ. 173

Ліопол Інна Михайлівна

АПЕЛЯЦІЙНИЙ ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ У СВІТЛІ
СТАНДАРТІВ СПРАВЕДЛИВОГО СУДУ. 177

Шамота Олександр Володимирович
*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри приватного права, доктор філософії*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОДНОСТАТЕВИХ ПАРТНЕРСТВ В УКРАЇНІ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

У сучасному українському суспільстві питання правового регулювання одностатевих партнерств набуває особливої актуальності в контексті євроінтеграційних процесів та необхідності адаптації національного законодавства до стандартів Європейського Союзу. У контексті сучасної правотворчості досягнення гендерної рівності у сімейних правовідносинах потребує систематичного вдосконалення національного законодавства, спрямованого на закріплення рівних прав і можливостей для представників усіх статевих та гендерних ідентичностей. Правове визнання одностатевих шлюбів або цивільних партнерств, встановлення рівності батьківських прав незалежно від статі чи гендерної приналежності, а також створення ефективних гарантій захисту від домашнього насильства становлять ключові напрями розвитку відповідної нормативної бази.

Гендерна рівність, яка на законодавчому рівні визначається як рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, у контексті одностатевих партнерств набуває нового виміру. Відповідно до статті 24 Конституції України, громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом; не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками статі, расової, національної приналежності, мовними або іншими ознаками. Гендерна рівність стосується осіб обох статей і жінок і чоловіків, та не повинна розглядатися у якості проблем жінок у сімейних та цивільних правовідносинах, а також у політичних відносинах. Відсутність в Україні законодавчо закріпленої можливості для одностатевих пар створити сім'ю та отримати правовий захист своїх відносин суперечить принципу рівності, закріпленому в Конституції України та міжнародних договорах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Відповідно до статті 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства. Як вказується в дослідженні, міжнародні стандарти прав людини, закріплені у ратифікованих Україною міжнародних договорах, є обов'язковим джерелом права, а положення таких договорів мають пріоритет перед національним законодавством у разі виникнення колізій. Згідно зі статтею 19 Закону України «Про міжнародні договори України», якщо міжнародним договором України, який набрав чинності, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору.

Україна, взявши курс на європейську інтеграцію, зобов'язалася привести національне законодавство у відповідність до європейського права, що включає і дотримання правових норм у галузі гендерної рівності. Однією з умов вступу

України до ЄС виступає приведення національного законодавства у відповідність до європейського права, маючи на увазі, у тому числі, і дотримання правових норм у галузі гендерної рівності, а дотримання рівності всіх громадян є обов'язковою вимогою для держав ЄС у тому числі й для України на шляху до євроінтеграції. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом передбачає зобов'язання сторін посилити співробітництво щодо забезпечення для кожної особи, незалежно від статі, з дотриманням гендерної рівності, права на гідну працю, недопущення дискримінації за будь-якими ознаками. У країнах Європейського Союзу інститут цивільного партнерства або одностатевих шлюбів є ustalеною практикою, що забезпечує реалізацію принципу недискримінації та рівності перед законом. Гендерна політика в країнах ЄС виступає діяльністю багаточисельних органів і інститутів державної влади, і націлена на досягнення рівності жінок та чоловіків у всіх сферах життєдіяльності.

Одним із ключових аргументів на користь запровадження правового регулювання одностатевих партнерств є захист прав дітей, які виховуються в таких сім'ях. Стаття 141 Сімейного кодексу України визначає, що батьки мають рівні права та обов'язки щодо дитини незалежно від того, чи перебувають вони у шлюбі між собою. Ключовим у розумінні дотримання гендерної рівності в сімейних відносинах у частині реалізації особистих немайнових батьківських прав виступає те, що реалізація та здійснення кожним з подружжя батьківських прав на засадах рівності, виключно в інтересах дитини, та одночасно є обов'язком кожного з батьків, який виконується чоловіком і жінкою у рівному ступені незалежно від того чи перебувають вони у зареєстрованому шлюбі або у фактичних шлюбних відносинах чи цивільному партнерстві, або припинили свої шлюбні відносини. Відсутність правового визнання одностатевих сімей ставить під загрозу здатність обох партнерів належним чином здійснювати батьківські права та обов'язки, що прямо суперечить принципу найкращих інтересів дитини, закріпленому в статті 11 Закону України «Про охорону дитинства».

Важливим аспектом є також питання захисту від домашнього насильства в одностатевих парах. Конвенція Ради Європи «Про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» (Стамбульська конвенція), ратифікована Україною у 2022 році, визначає гендер як соціально закріплені роль, поведінку, певну діяльність та характерні ознаки, які певним суспільством вважаються належними для жінок і чоловіків. Стаття 3 цієї Конвенції також закріплює принцип недискримінації, включаючи заборону дискримінації за ознакою сексуальної орієнтації. Захист від домашнього насильства має бути доступним для всіх осіб, незалежно від їхньої сексуальної орієнтації чи гендерної ідентичності, однак відсутність правового визнання одностатевих партнерств створює перешкоди для ефективного застосування механізмів захисту, передбачених Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».

Незважаючи на те, що Україною визнано базові міжнародні документи у сфері забезпечення гендерної рівності обов'язковими для себе, закріплення на кон-

ституційному рівні принципів недискримінації за ознакою статі, прийняття спеціального Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», а також створення у цій сфері відповідних інституційних гарантій, проблеми дотримання гендерної рівності у сьогоденні залишаються актуальними для України, особливо в умовах воєнного стану. Відсутність законодавчого регулювання одностатевих партнерств є одним із проявів цієї проблеми, яка потребує вирішення на шляху до європейської інтеграції.

Таким чином, запровадження в Україні інституту цивільного партнерства або визнання одностатевих шлюбів є необхідним кроком для забезпечення рівності всіх громадян перед законом, реалізації принципів недискримінації та гендерної рівності, а також для виконання міжнародних зобов'язань України у сфері прав людини. Правове регулювання одностатевих партнерств дозволить створити належні умови для захисту майнових та особистих немайнових прав партнерів, забезпечити належне виконання батьківських обов'язків у таких сім'ях, а також привести українське законодавство у відповідність до європейських стандартів у сфері забезпечення гендерної рівності та прав людини.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : прийнята 28 черв. 1996 р. (зі змінами). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 черв. 2004 р. № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 50. Ст. 540.
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : ратифікована Законом України від 16 верес. 2014 р. № 1678-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.
4. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січ. 2002 р. № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21–22. Ст. 135.
5. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 30. Ст. 142.
6. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 8 верес. 2005 р. № 2866-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 3. Ст. 40.
7. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) : ратифікована Законом України від 20 черв. 2022 р. № 2319-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 55. Ст. 168.
8. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 груд. 2017 р. № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5. Ст. 34.

Ключові слова: цивільне партнерство, одностатеві шлюби, гендерна рівність, орієнтація, партнери.

Key words: civil partnership, same-sex marriage, gender equality, sexual orientation, partners.